

**Til
Justiskomiteen
Stortinget**

Fellesorganisasjonen (FO)

Høringsmøte 2. november 2010

Kommentarer til St. prp. nr. 1 S (2009-2010)

Programkategori 06.30 Kriminalomsorg

Kommentarer fra Fellesorganisasjonen (FO) vedr. St. prp nr. 1 S (2009 – 2010) Programkategori 06.30 Kriminalomsorg

FOs anbefaling til komiteen:

Post 01 under kap. 430 økes med:

- *10 mill øremerket 20 nye sosialfaglige stillinger i fengslene*
- *32,5 mill kr øremerket 65 nye sosialfaglige stillinger i friomsorgen*
- *2 mill øremerket 4 sosialfaglige stillinger ved friomsorgen for å drive samfunnsarbeid*

Post 70, evt. ny post under kap. 430 økes med:

- *5 mill. til utvikling av møteplasser mellom utdanning, praksis og forskning etter modell fra høskole- og universitetssosialkontor og universitetssykehjem*

Tilpassede tiltak for unge lovbrøyttere – nei til ungdomsfengsel og forsterket overgangsbolig

Innledning:

Fellesorganisasjonen (FO) har nær 24 500 medlemmer som arbeider innenfor et bredt spekter av sosial- og helsetjenester. Vi ønsker å rette komiteens oppmerksomhet på nødvendigheten av å styrke den sosialfaglige bemanningen i kriminalomsorgen for å bidra til å oppnå mål og møte de utfordringer kriminalomsorgen står overfor.

Som kjent viser flere levekårsundersøkelser at innsatte har opphopning av levekårsproblemer; de mangler utdanning, har liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet, mangler inntekt og bolig. Så mang som 60 % av de innsatte har et rusproblem og 30 % har psykiske plager. Dette innebærer at problemene er sammensatte, og fordrer en tilrettelegging som griper over mange områder; utdanning og arbeidsmarked, helse- og sosialtjenestene, i tillegg til uformelle arenaer som gir tilhørighet og sosialt fellesskap for den enkelte.

Sosialfaglig arbeid i kriminalomsorgen er innrettet mot å bistå den straffedømte til å styrke sin kontakt med familie, venner eller utvikle nye nettverk, være en koordinator ifht hjelpetjenester utenfor kriminalomsorgen og legge til rette for opplæring, arbeidstrening, rehabilitering i forhold til rusavhengighet og/eller psykisk plager. Likeså bistå med inntektssikring gjennom NAV-kontor. Dette innebærer bl.a. å legge til rette for at den enkelte domfelte får tatt i bruk sine ressurser og gjøre seg nytte av hjelpen.

Kommentarer til de konkrete anbefalingene til komiteen:

1. Post 01 under kap. 430 økes med 10 mill øremerket 20 nye sosialfaglige stillinger i fengslene i form av sosialkonsulentstillinger og miljøterapeutstillinger.

Overgang fra fengsel til frihet er en kritisk fase for mange. I tillegg til god forberedelse av løslatelsen er det viktig at innsatte gjennom soningsløpet kan oppleve at det er en sammenheng i livet innenfor og utenfor fengslet, for eksempel ved at det

bygges videre på tidligere utdanning og arbeid, og at positive sosiale bånd kan opprettholdes. En fast sosialfaglig kontaktperson kan gi den nødvendige bistand til den innsatte i alle overgangsfasene.

Sosialarbeidere i fengsel har i dag ulike roller. I tillegg til den tradisjonelle sosialkonsulentfunksjonen arbeider barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere som miljøterapeuter ved forvaringsavdelinger. Sosialarbeidere har også veiledningsoppgaver overfor kontaktbetjenter. Våre medlemmer i kriminalomsorgen har erfart at sosialfaglige stillinger er redusert i noen fengsler i løpet av de siste årene. I andre fengsler har arbeidsoppgavene pr. sosialkonsulent økt kraftig. Erfaringene er svært positive der det er etablert et sosialfaglig fagmiljø.

I forbindelse med at det innføres en tilbakeføringsgaranti for tett oppfølging fra ulike etater og at det skal etableres servicetorg i fengslene (St.prp.nr.1, s. 64 og 71) er det nødvendig å styrke sosialkonsulentfunksjonen i fengsel.

I forbindelse med at det i løpet av 2009 i alle store fengsler skal gis tilbud om foreldreveiledning eller "pappa/mamma-grupper" (St.prp.nr.1, s. 72) er det nødvendig å styrke sosialarbeiderfunksjonen i disse fengslene.

Som et ledd i å bedre innholdet i soningen, bl.a. ved å styrke rusbehandlingstilbudet (St.prp.nr.1, s. 63), er det nødvendig å ansette flere miljøterapeuter i fengsel.

2. Post 01 under kap. 430 økes med:

- **32,5 mill kr øremerket 65 nye sosialfaglige stillinger i friomsorgen**

I friomsorgen er de sosialfaglige arbeidsoppgavene knyttet til arbeid med de samfunnsstraffdømte og prøveløslatte, utforming av personundersøkelser m.m. Sammen med den enkelte utvikler sosialarbeideren innhold i straffen. Det arbeides med endringsprosesser – bruk av individuelle planer, programmer osv. Dette er tidkrevende arbeid og krever kunnskap om sosialfaglige metoder.

Arbeidsoppgavene i friomsorgen har økt kraftig de senere årene og vil øke ytterligere i årene framover. *Bruk av samfunnsstraff skal utvides, særlig overfor yngre lovbyggere, rusbehandlingstilbudet skal styrkes, bl.a. skal tilbudet om promilleprogram øke og ettervernet skal styrkes (St.prp.nr.1, s. 63 og s. 65).* Utvalget som avleverte sin utredning "NOU 2008:15 Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll" den 16.10.08 foreslår flere nye tiltak, bl.a. å lovfeste en kartlegging av lovbyggere under 18 år forut for pådømmelse. Vi er kjent med at dette allerede er en etablert praksis og at antallet personundersøkelser er økt betydelig.

Friomsorgskontorene vil i årene framover få stadig flere prøveløslatte fra forvaring. Dette er domfelte med særdeles omfattende problematikk, noe som vil kreve tett oppfølging av den prøveløslatte med individuelle samtaler, nettverksarbeid og omfattende samarbeid med andre etater. Kontorene er ikke bemannet for å klare denne jobben på en kvalitativ og god måte for å trygge både den prøveløslatte og samfunnet.

Satsningen på utvidelse og styrking av friomsorgens oppgaver som foreslås gjenspeiles ikke i dette budsjettforslaget. (Så vidt vi kan se er det kun prøveprosjektene med elektronisk overvåking som særskilt tilgodeses med midler).

FO anbefaler at det i friomsorgen opprettes 200 nye sosialfaglige stillinger over tre år. De sosialfaglige stillingene må i hovedsak være på bachelornivå og bachelornivå med relevant videreutdanning og noen sosialfaglige stillinger på master nivå. Dette vil sikre kvalitet i tjenesten, gi rom for fagutvikling og evaluering av arbeidet og resultatene.

3. Post 01 under kap. 430 økes med:

- **2 mill øremerket 4 sosialfaglige stillinger ved friomsorgen for å drive samfunnsarbeid**

Særlig når barn og mennesker med psykisk utviklingshemming har begått alvorlige forbrytelser og når det er utøvet vold mot barn, er det behov for å arbeide sosialfaglig i nærområdet for å styrke nærmiljøet til å håndtere den vanskelige situasjonen. Lokalmiljøet kan være i sjokk, og kan ha behov for å arbeide med sin sorg, redsel og sinne. Kanskje nekter nærmiljøet å ta imot den som har begått forbrytelsen osv. Samfunnsarbeid er en tilnærming i sosialt arbeid. Det innebærer å utforme og sette i verk kollektive endringsprosesser og tiltak i samarbeid og samspill med dem det gjelder, styresmakter, næringsliv og frivillig sektor.

4. Post 70, evt. ny post under kap. 430 økes med:

- **5 mill. til utvikling av møteplasser mellom utdanning, praksis og forskning etter modell fra høgskole- og universitetssosialkontor og høgskole- og universitetssykehjem.**

Systematisk evaluering og utvikling av de sosialfaglige tjenestene i kriminalomsorgen bør bli en naturlig del av det faglige arbeidet både i fengsel og friomsorgen. Dette vil sikre kvalitet i tjenestene og i tillegg virke positivt for å rekruttere og beholde kvalifiserte ansatte. Vi foreslår derfor at det startes opp et arbeid med å etablere ***utviklingsprosjekter der det sikres en systematisk kobling av utdanning, forskning og praksis.*** Jfr. Prosjektene med Undervisningssykehjem og HUSK (Høgskole- og universitetssosialkontor).

5. Tilpassede tiltak for unge lovbrøyttere – Midler som er satt av til å styrke kriminalomsorgens tiltak for unge lovbrøyttere overføres barnevernet.

Det er igangsatt planlegging med å etablere særskilt tilbud til de yngste lovbrøytterne i Oslo-området og i Bergen. De nye tilbudene skal i sin utforming være tilnærmet likt en bolig, uten fengselspreg, som for eksempel en enhet eller avdeling i tilknytning til et fengsel eller forsterket overgangsbolig. (*St.prp.nr.1, s. 65*). FO er imot å etablere slike tiltak som uansett navn vil være fengsel for barn. Vi har erfaringer fra ungdomsfengsler på 70-tallet, der Kåre Bødal med sin forskning påviste at fengslet fungerte mot sin hensikt. Regjeringen sier i proposisjonen at tiltaket kun skal gjelde noen få. FO er likevel bekymret for at dersom byggene først står der, vil de lett benyttes til flere enn det som opprinnelig var planlagt.

FO mener at det ikke skal etableres et permanent institusjonslignende tiltak for barn og unge lovbrøyttere i regi av kriminalomsorgen. Unge lovbrøyttere må møtes av barnevernet, med individuelle skreddersydde tiltak som bygger på et positivt menneskesyn med grunnleggende tro på menneskers iboende ressurser og ansatte med sosialfaglig kompetanse. Videre må det tas hensyn til at den enkelte påvirker den situasjonen eller det miljøet han eller hun er i, og at han/hun også blir påvirket av det samme. FO mener at det bør etableres en ad-hoc gruppe bestående for eksempel av familie-/nettverk, barnevern, sosialtjeneste/NAV, helsetjeneste, skole, kriminalomsorg og domstol som sammen med lovbrøytteren finner fram til aktuelle løsninger i den gitte situasjon. Hvor lenge ad hoc-gruppa består vil avhenge av situasjonen i hver enkelt sak.

Videre mener vi at forslaget som utvalget mot alvorlig kriminalitet (NOU 2008:15 Barn og straff) har lansert med overføring til ungdomsstormøte, der sosialkontroll skal erstatte fengslets fysiske kontroll, er interessant å se nærmere på og diskutere videre.

FO anbefaler på denne bakgrunn at komiteen går imot regjeringens forslag om å opprette en fengselsenhet eller forsterket overgangsbolig i Bergen og Oslo-området.

Oslo, 2. november 2009

Randi Reese, sign.
Forbundsleder

Karin Enderud
Fagkonsulent